

**Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
філологічний факультет
Кафедра сучасної української мови**

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

Сучасна українська мова. Морфологія ч. I

обов'язкова дисципліна

Освітньо-професійна програма «Українська мова та література»

Спеціальність 035 «Філологія»

Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Рівень вищої освіти: другий (бакалаврський)

Мова навчання: українська

Розробник: Томусяк Людмила Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри сучасної української мови

Профайл викладача:

<http://clgphil.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/30deps/50modernukrlang/20empl/tomusyak>

Контактний тел. (+380372)584832

E-mail: l.tomusyak@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/user/edit.php?id=17155&course=1>

Консультації Онлайн-консультації: (за домовленістю)

Очні консультації: четвер 13.00 – 14.20

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Морфологія – це одна з частин граматичної будови мови, яка охоплює граматичні класи слів (частини мови), граматичні категорії цих частин мови та їхні форми. Центральне місце у курсі «Морфологія. Ч.1» посідають питання теорії частин мови (іменника, прикметника, числівника, займенника). Пропонований курс вивчає морфологічну систему і структуру сучасної української літературної мови. Саме у морфології укарбовано розмаїття й неповторні вияви будови мови, відтворено граматичні концепції і творчі пошуки сучасних мовознавців. Цей курс містить опис мовних одиниць з погляду функціонування граматичних форм і категорій, тобто функціонально-категорійний підхід.

2. Мета навчальної дисципліни: ознайомити студентів 2-го курсу з основними поняттями морфології (граматичною формою, граматичним значенням, граматичною категорією та парадигмою), вченням про граматичні класи слів, описом формальних засобів, закріплених за відповідними частинами мови та їхніми морфологічними категоріями.

3. Пререквізити. Дисципліна в загальній та спеціалізованій середній школі «Українська мова», дисципліна на 1-му курсі «Лексикологія» та дисципліна на 2-му курсі «Морфеміка і словотвір».

4. Результати навчання. Після вивчення курсу студенти повинні:

- **знати:** теоретичні відомості про частини мови, граматичне значення, граматичну форму і граматичну категорію кожної частини мови; оволодіти відповідною науковою термінологією, що передбачена при засвоєнні даного курсу;

- **вміти:** вільно оперувати теоретичними та окремими історичними відомостями, відповідною науковою термінологією, що передбачена при засвоєнні даного курсу; виокремлювати частини мови у складі синтаксичних одиниць; використовувати набуті знання для аргументації тих чи інших положень при розкритті змісту відповідного мовного явища; здійснювати морфологічний аналіз грамем іменних частин мови за схемою мовного розбору.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні	
Денна	2-й	4	3	90	3	30	30			24	6	іспит
Заочна	2-й	4	3	90	3	8	8			74		іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Граматика як розділ мовознавства. Іменник.												
Тема 1. Морфологія як розділ мовознавства. Основні питання морфології.	3	2	1				5	1				4
Тема 2. Система частин мови в українській граматиці.	3	2	1				3	1				2
Тема 3. Іменник як частина мови.	4	2	2				3	3	1			2
Тема 4. Семантико-граматичні розряди іменників.	6	2	2			2	7		1			6

Тема 5. Граматичні категорії іменника. Категорія роду	4	2	2				6					6
Тема 6. Категорія числа іменника.	4	2	2				6					6
Тема 7. Категорія відмінка.	6	2	2			2	6					6
Тема 8. Парадигматика іменників. Відмінювання іменників іншомовного походження.	8	2	2			4	6					6
Модульна контрольна робота	2		2				2		2			
Разом за модулем 1	40	16	16			8	40	4	4			32

Модуль 2

Змістовий модуль 2. Прикметник як частина мови

Тема 1. Загальна характеристика прикметника як самостійної частини мови	6	2	1		1	2	4	2	2			
Тема 2. Лексико- граматичні розряди прикметників. Якісні прикметники.	6	2	1		1	2	8					8
Тема 3. Відносні прикметники. Порядкові прикметники. Перехід прикметників з	7	2	2		1	2	8					8

однієї семантичної групи в іншу.												
Тема 4. Система словозміни прикметника.	7	2	2		1	2	6					6
Модульна контрольна робота	2		2				2					2
Разом за модулем 2	28	8	8		4	8	28	2	2			24

Модуль 3

Змістовий модуль 3. Числівник. Займенник

Тема 1. Проблема частиномовної природи числівника. Морфологічні та синтаксичні ознаки числівника.	5	2	1			2	8	2				6
Тема 2. Семантичні та структурно-морфологічні розряди числівників. Словозміна числівників.	7	2	1			4	6					6
Тема 3. Дискусійність питання про статус займенника в сучасній українській мові. Загальна характеристика займенників. Розряди займенників за значенням і їх семантико-	8	2	2		2	2	6					6

граматичні особливості.												
Модульна контрольна робота	2		2				2		2			
Разом за модулем 3	22	6	6		2	8	22	2	2			18
Усього годин	90	30	30		6	24	90	8	8			74

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми
1	Місце граматики у системі розділів про мову.
2	Проблемні питання граматики.
3	Синтаксичні та несинтаксичні граматичні значення.
4	Повнозначні частини мови.
5	Явище субстантивації.
6	Службові частини мови.
7	Елементи аналітизму в морфології української мови.
8	Морфологічні категорії іменника в синтагматиці і парадигматиці.
9	Семантико-синтаксичні параметри категорії відмінка.
10	Словотвір іменників.
11	Семантико-синтаксична характеристика прикметника.
12	Відмінювання і словотвір прикметника.
13	Відмінювання числівників.
14	Займенникові слова у граматичній системі української мови.
15	Текстотвірна функція займенників.

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота, лабораторна робота) відповідь студента та ін.

Формами підсумкового контролю є залік, екзамен, комплексний іспит.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- аналітичні звіти;
- реферати;
- есе;
- розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

(Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Іспит

Поточне тестування та самостійна робота															Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1								Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3			40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15		
3	4	4	3	4	3	5	4	5	5	5	5	3	4	3		

T1, T2...T7 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література – основна

1. *Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М.* Граматика української мови. Морфологія. – К., 1993. – 335с.
2. *Вихованець І.Р.* Частина мови в семантико-граматичному аспекті. – К.: Наук. думка, 1988. – 255с.
3. *Вихованець І., Городенська К.* Теоретична морфологія української мови. – К.: «Пульсари», 2004. – 400с.
4. *Виноградов В.В.* Русский язык. Грамматическое учение о слове. – М., 1947.
5. *Горпинич В.О.* Морфологія української мови: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: ВЦ «Академія», 2004. – 336с.
6. *Жовтобрюх М.А.* Українська літературна мова – К., 1984. – С.110 – 161.
7. *Історія української мови.* Морфологія. – К.: Наук. думка, 1976. – 539с.
8. *Леонова М.А.* Сучасна українська літературна мова. Морфологія – К., 1983.
9. *Матвіяс І.Г.* Курс сучасної української мови. Морфологія. – К., 1962. – С.19 – 110.
10. *Русская грамматика.* – Т 1. – М., 1980.
11. *Сучасна українська літературна мова.* Морфологія / За ред. І.К.Білодіда. – К., 1969. – 583с.
12. *Сучасна українська літературна мова /* За ред. М.Я.Плющ. – К.: Вища школа, 2000. – С.194 – 265.
13. *Сучасна українська літературна мова /* За ред. А.П.Грищенка. – К.: Вища школа, 1997. – С. 320 – 403.
14. *Сучасна українська мова /* За ред. О.Д.Пономарева. – К.: Либідь, 1997. – С.111 – 169.

7.1. Допоміжна

1. *Арполенко Г.П., Городенська К.Г., Щербатюк Г.Х.* Числівник української мови. – К., 1980. – 240с.
2. *Баранник Д.Х.* Прикметник //Сучасна українська літературна мова. Морфологія. – К., 1969.
3. *Вихованець І.Р.* Система відмінків української мови. – К., 1987.
4. *Грищенко А.П.* Прикметник у системі частин мови // Мовознавство. – 1973. - № 6. – С.15–25.
5. *Грищенко А.П.* Прикметник в українській мові. – К., 1978.
6. *Грищенко А.П.* Прикметник у структурі словосполучення і речення // Українська мова і література в школі. – 1986. - №7 – С. 27–34.
7. *Карпенко Ю.О.* Друга відміна іменників // Українська мова і література в школі. – 1984. - №11. – С.29–34.
8. *Карпенко Ю.О.* Третя відміна іменників //Українська мова і література в школі. – 1974. – №11. – С.17–26.

9. *Карпенко Ю.О.* Четверта відміна іменників // Українська мова і література в школі. –1972. - №10. – С.23–33.
10. *Карпенко Ю.О.* Ступені порівняння прикметників в українській мові // Українська мова в школі. – 1960. - №1.
11. *Крижановська Н.О.* Короткі форми прикметників в українській мові // Українська мова в школі. - 1960. - №1.
12. *Крижанівська Н.О.* Займенники і частки займенникового походження// Українська мова і література в школі. - 1957. - №1.
13. *Лукінова Т.Б.* Числівник // Історія української мови. – Морфологія. – К., 1978. – С.126 –234.
14. *Матвіяс І.Г.* Іменник в українській мові. – К.: Рад. школа, 1974. – 184с.